

Οι άνθρωποι του Μπέλφαστ

Πηγή: ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ Σελ.: 89-91 Ημερομηνία έκδοσης: 01-08-2021
Αρθρογράφος: Επιφάνεια : 1650.39 cm² Κυκλοφορία: 55380
Θέματα: ΒΙΒΛΙΑ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Ιστορία

ΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΚΑΡΑΣΑΡΙΝΗ

Μεταξύ 1969 και 1998 η Βόρεια Ιρλανδία βίωσε μια σειρά αιματηρών συγκρούσεων ανάμεσα στους Ρεπουμπλικανούς, στη συντριπτική τους πλειοψηφία καθολικούς που επιζητούσαν την ένωση με τη Δημοκρατία της Ιρλανδίας, και τους Ενωτικούς, κατά κύριο λόγο προτεστάντες, οι οποίοι επιθυμούσαν την παραμονή στο Ηνωμένο Βασίλειο. Στις έξι κομητείες του Ολστερ, κατάλοιπο της βρετανικής κυριαρχίας που έληξε μερικώς με τον Πόλεμο της Ιρλανδικής Ανεξαρτησίας (1919-1921) και τον Ιρλανδικό Εμφύλιο (1922-1923), διαιωνιζόταν η πολιτική υπεροχή του προτεσταντικού στοιχείου έναντι του δημογραφικά ανερχόμενου καθολικού και διασταυρώνονταν όλα τα ταυτοτικά, κοινωνικά και εθνοθησκευτικά ρήγματα της Μεγάλης Βρετανίας. Η ανάρπληξη κατάσταση του Μπέλφαστ μία από τις πιο γνώριμες εικόνες διαιρεμένων πόλεων μαζί με τη Λευκωσία και τη Βηρυτό, κόστισε 3.500 νεκρούς και 47.000 τραυματίες και έγινε γνωστή με τον ευφημιστικό «Ταραχές» («The Troubles»): καμία παράσταση δεν θέλησε να επιβάλει μια πιο σαφή περιγραφή σε κάτι που υπήρξε ουσιαστικά ένας ακήρυκτος εμφύλιος πόλεμος. Εκκινώντας από το προσωπικό, τη διαβόηση στην εποχή της απαγόρευσης της Τζίν Μακόνβιλ, μητέρας 10 παιδιών, τον Δεκέμβριο του 1972, το βιβλίο του αμερικανού δημοσιογράφου Πάτρικ Ράντεν Κιφ *Μην πεις λέξη* (εκδ. Μεταίχμιο) ανάγεται υποδειγματικά στο γενικό σκιαγραφώντας τις συνθήκες και τις συνέπειες της δράσης του Ιρλανδικού Δημοκρατικού Στρατού, του λεγόμενου «Προσωρινού IRA».

Η βία στο Μπέλφαστ

Τα κύρια πρόσωπα του δράματος προέρχονται από το Δυτικό Μπέλφαστ: η προτεστάντισσα παντρεμένη με καθολικό Τζίν Μακόνβιλ, η νεαρή εθελόντρια του IRA *Ντολόρς Πράις*, ο ιδανικός στρατιώτης του αγώνα *Μπρέταν Χιουζ*, ο ηγέτης *Τζέρι Ανταμς* γεννήθηκαν ή έζησαν εκεί σε όλη τη διάρκεια της διαμάχης. Ο Κιφ περιγράφει την κατάρρευση της έννομης τάξης καθώς τις πέτρες μεταξύ των δύο κοινοτήτων διαδέχονται οι σφαίρες, η πόλη

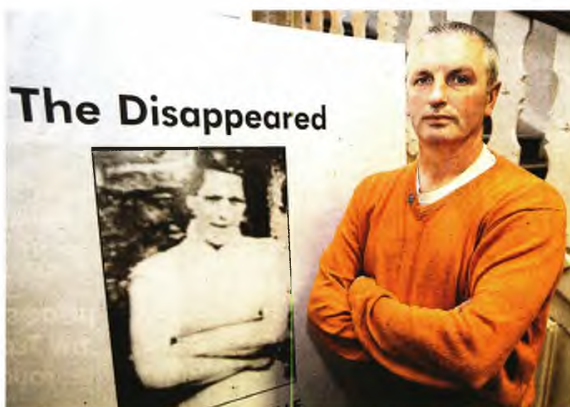
Η σύγκρουση, η ειρηνεύση και οι αμφιβολίες για το μέλλον της Βόρειας Ιρλανδίας μέσα από την υποδειγματική έρευνα ενός αμερικανού δημοσιογράφου για την εξαφάνιση μιας γυναίκας το 1972

PATRICK RADDEN KEEFE
Μην πεις λέξη.
Βία και προδοσία στη Βόρεια Ιρλανδία. Η κρυφή ιστορία του IRA
Μετάφραση Κωστής Πανσέλλιος. Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2021, σελ. 528, τιμή 18,80 ευρώ

υποβάλλεται σε μια διαδικασία εσωτερικής μετανάστευσης, δρόμοι γίνονται σύνορα και τοίχοι υψώνονται για να τα προασπίσουν. Ωστόσο, τα άτομα δρουν στο πλαίσιο των συνεχιών και των ασυνεχιών της βορειοϊρλανδικής κοινωνίας. Η Ντολόρς Πράις κατάγεται από ονομαστή οικογένεια Ρεπουμπλικανών, με πατέρα γνωστό μέλος του IRA. Η Τζίν Μακόνβιλ μετά τον θάνατο του καθολικού συζύγου της δεν διαφεύγει από το στερεότυπο που θέλει τους προτεστάντες συλλήβδην πράκτορες των Αγγλων. Ο Τζέρι Ανταμς γίνεται κληρονόμος μια μακράς παράδοσης πολιτικής βίας παρούσας στη διεκδίκηση της ιρλανδικής αυτονομίας. Από την άλλη πλευρά, οι Ταραχές διαρρηγνύουν το κοινωνικό και πολιτισμικό συνεχές. Το «καταπιεστικό σημείο» Μπέλφαστ των καθολικών και

των προεβτεριανών αλλάζει σεξουαλικά ήθη καθώς «με την απειλή του θανάτου να επικρέμαται μονίμως πάνω από τα κεφάλια τους, κάποιοι άνθρωποι άρχισαν να ζουν τη ζωή τους με μια πρωτόγνωρη και ορισμένες φορές αβίαστη ορμή» – όπως ο αποσηματισμένος μοναχός *Τζον Λίντσι*, ο οποίος διατάσσει έναν υκιστάμενό του να δολοφονήσει έναν σύντροφο, τον σύζυγο της ερωμένης του, με την υποσπείριση δικαιολογία της προδοσίας. Και οι οπλισμένες φαρμές των δρόμων επιβάλλουν σταδιακά μια κουλτούρα σιωπής, εφόσον όχι μόνο η παροχή πληροφοριών για την οργάνωση της ερωμένης του, με την υποσπείριση δικαιολογία της προδοσίας. Και οι οπλισμένες φαρμές των δρόμων επιβάλλουν σταδιακά μια κουλτούρα σιωπής, εφόσον όχι μόνο η παροχή πληροφοριών για την οργάνωση της ερωμένης του, με την υποσπείριση δικαιολογία της προδοσίας. Και οι οπλισμένες φαρμές των δρόμων επιβάλλουν σταδιακά μια κουλτούρα σιωπής, εφόσον όχι μόνο η παροχή πληροφοριών για την οργάνωση της ερωμένης του, με την υποσπείριση δικαιολογία της προδοσίας. Και οι οπλισμένες φαρμές των δρόμων επιβάλλουν σταδιακά μια κουλτούρα σιωπής, εφόσον όχι μόνο η παροχή πληροφοριών για την οργάνωση της ερωμένης του, με την υποσπείριση δικαιολογία της προδοσίας.

Ο Μάικλ Μακόνβιλ, γιος της Τζίν Μακόνβιλ που απήχθη από τον IRA το 1972, φωτογραφίζεται το 2014 δίπλα στην αφίσα με την εικόνα της εξαφανισμένης μητέρας του

Εκκινώντας από το προσωπικό στοιχείο, το βιβλίο του αμερικανού δημοσιογράφου Πάτρικ Ράντεν Κιφ ανάγεται υποδειγματικά στο γενικό σκιαγραφώντας τις συνθήκες και τις συνέπειες της δράσης του IRA

των λεγόμενων «Αγνώστων». Και επικεφαλής των «Αγνώστων», αυτός που ενέκρινε και επικύρωσε τις πράξεις της εσωτερικής ασφάλειας, ήταν ο Άνταμς.

Το χάσμα της συμφιλίωσης

Πίσω από όλη τη διαδοχή των θυτών και των θυμάτων, πέρα από τους ιδεολόγους, τους εκτελεστές, τους βασανιστές, τους συνοδοιπόρους, τους πληροφοριοδότες και τους φιλήσυχους πολίτες, το βιβλίο εκτιλίσσεται ουσιαστικά κάτω από τη σκιά του Τζέρι Άνταμς. Η δική του μεταμόρφωση από θιασώτη της πολιτικής βίας σε δεξιότεχνη του πολιτικού συμβιβασμού καθόρισε την εξέλιξη της σύγκρουσης στη Βόρεια Ιρλανδία. Καίριος παράγοντας της Συμφωνίας της Μεγάλης Παρασκευής το 1998, ο Άνταμς απογοήτευσε διπλά τους εν όπλοι συντρόφους του: πρώτον γιατί αποδέχθηκε (και ίσως επεδίωκε από κορίς) τη συμβιβαστική λύση, δεύτερον γιατί φρόνιζε πάντα να αρνείται δημόσια οποιαδήποτε σχέση με τον IRA – κάτι που επανέλαβε το 2014, όταν συνελήφθη και ανακρίθηκε για το ζήτημα του φόνου της Μακόνβιλ χωρίς να δοθεί συνέχεια. Η μόνιμη αυτή στάση του άφηνε μόνους τους υκρισταμένους του με την ευθύνη των αιματηρών πράξεων στα χρόνια της σύγκρουσης. Πιθανώς ο Κιφ να έχει δίκιο όταν παρατηρεί ότι κάτι τέτοιο ήταν απαραίτητο ώστε οι διεθνείς διαμεσολαβητές να προσποιηθούν ότι στην πραγματικότητα δεν διαπραγματεύονταν με αυτούς που στο παρελθόν αποκαλούσαν τρομοκράτες, ωστόσο η έντεχνη αυτή αποστασιοποίηση καταλείπει ένα ίζημα βίας και διατηρεί ανεπίλυτο το ζήτημα της ουσιαστικής συμφιλίωσης των δύο κοινοτήτων.

Στα γκραφίτι των καθολικών συνοικιών του Μπέλφαστ σήμερα ο Τζέρι Άνταμς τιμάται ως «ειρηνοποιός, αρχηγός, οραματιστής». Ωστόσο, η περίπτωση της Μακόνβιλ και των είκοσι περίπου «εξαφανισμένων», των οποίων η τύχη εξακολουθεί να μην έχει γίνει γνωστή στο σύνολό τους, αποδεικνύει ότι η σιωπή στη Βόρεια Ιρλανδία διατηρήθηκε και μετά την ειρήνευση. Ως αποτέλεσμα, εξακολουθεί να υφίσταται ένα έλλειμμα αυτού που η ιστορική επιστήμη αποκαλεί «επανορθωτική δικαιοσύνη» και καλύπτει την έμπρακτη προσέγγιση έπειτα από εμφύλιες συρράξεις: χορήγηση γενικής αμνηστίας, «επιτροπές αλήθειας», κουλτούρα διαλόγου μεταξύ των δύο κοινοτήτων, ηθικές και υλικές επανορθώσεις ουσιαστικά απουσιάζουν. Καθώς η κατάπαυση του πυρός εκπορεύθηκε εκ των άνω και στηρίχθηκε στην κατάργηση των συνόρων στο νησί που επέβαλλε η συνύπαρξη Ηνωμένου Βασιλείου και Δημοκρατίας της Ιρλανδίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το παρελθόν μοιάζει περισσότερο να σκεπάστηκε πρόχειρα παρά να έγινε αντικείμενο αναστοχασμού. Οι θερινές πορέες των προτεσταντών Οραγιστών στο Μπέλφαστ δεν έπαψαν, ούτε και οι αντιδιαδηλώσεις για την προστασία των οδών-συνόρων. Ο φόνος της δημοσιογράφου *Laura Mak Ki* κατά τη διάρκεια επεισοδίων στο Ντέρι στις 19 Απριλίου 2019 από ένα ένοπλο μέλος του «Νέου IRA» που πυροβόλούσε κατά της αστυνομίας ήταν ατύχημα, αλλά και σαφής ένδειξη ότι όλα τα όπλα δεν έχουν σιγήσει. Γράφοντας στον «Guardian» στις 22 Ιουλίου 2021 η *Μαρίσα Μακ Γκλίντσι* επεσήμανε ότι μεταξύ Απριλίου 2019 και Μαρτίου 2020 η αστυνομία της Βόρειας Ιρλανδίας κατέγραψε 21 βομβιστικές επιθέσεις ή απόπειρες επιθέσεων και 40 επεισοδία ανταλλαγής πυροβολισμών. Μετά το Brexit και με δεδομένη πλέον τη δημογραφική ισοδυναμία των δύο στοιχείων (41,5% προτεστάντες, 41% καθολικοί), τα θεμέλια της προηγούμενης εικοσαετίας υποχωρούν και το μέλλον καθίσταται αβέβαιο.

Απολογισμός και συμπεράσματα

Αν ο Τζέρι Άνταμς δηλώνει πλέον ότι εντός πενταετίας θα ήθελε ένα δημοψήφισμα για την ένωση Βορρά και Νότου, οι πρόσφατες ταραχές του περασμένου Απριλίου στο Μπέλφαστ από την πλευρά των προτεσταντών δείχνουν ότι η στροφή προς μια τέτοια κατεύθυνση θα μπορούσε να αναζωπυρώσει τη διένεξη. Ως εκ τούτου, το βιβλίο του Πάτρικ Ράντεν Κιφ καθίσταται ιδιαίτερα επίκαιρο. Γραμμένο με τον τρόπο μιας αστυνομικής έρευνας, συγκεντρώνει και παραθέτει ευσυνειδητά τα στοιχεία, κρατά ακόμη και μια ανατροπή για το τέλος ως προς την ταυτότητα του τρίτου εκτελεστή της Τζιν Μακόνβιλ. Την ίδια στιγμή προσεγγίζει την ανθρώπινη πλευρά όλων των πρωταγωνιστών, τόσο των αμάχων όσο και εκείνων που πήραν τα όπλα, επιχειρώντας να κατανοήσει τις προθέσεις και τα κίνητρά τους. Παρά τις πηγές του, ο συγγραφέας δεν αποκλίνει προς τον IRA: απορρίπτει τόσο τη «Ματωμένη Κυριακή» όσο και τη «Ματωμένη Παρασκευή», τους βασανισμούς των Βρετανών και την πολυέκρη βομβιστική επίθεση του IRA στο Εντισκίλεν. Και παρά το γεγονός ότι αντιλαμβάνεται τα διλήμματα και τις επιλογές των «στρατιωτών», επικρίνει τη λογική της ηγεσίας: στον απολογισμό του, όπου μετά το Brexit θεωρεί αναπόφευκτη την ένωση της Ιρλανδίας σε κάποια στιγμή στο μέλλον, σημειώνει πως «το πραγματικό ερώτημα είναι αν θα μπορούσε να έχει επιτευχθεί ούτως ή άλλως χωρίς τη βίαιη και αιματηρή διαμεσολάβηση του IRA». Ένα είδος δικαίωσης, εξιλέωσης, ή έστω άφεσης αμαρτιών, επέρχεται για όλα τα πρόσωπα του βιβλίου, το αν όμως η τελική κληρονομιά της σύγκρουσης της Βόρειας Ιρλανδίας θα κλίνει προς την πλευρά της οριστικής ειρήνευσης ή της επανάκαμψης της βίας παραμένει ζήτημα διαφιλονικούμενο.